

Innst. 309 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:70 S (2015–2016)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Janne Sjelmo Nordås, Kjersti Toppe og Jenny Klinge om likeverdig tilgang til laboratorietjenes- ter etter at EUs postdirektiv er innført og lørdags- post avviklet

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for en formåls-
tjenlig permanent løsning for distribusjon av
laboratorieprøver på fredager, slik at disse kan
komme til laboratoriet på lørdag.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at løsningen
som innføres for distribusjon av laboratorieprø-
ver ikke medfører merkostnader for pasienter,
kommuner eller helseforetak.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for midlertidig
løsninger som ivaretar befolkningens rett til et
likeverdig helsetilbud og pasientsikkerheten.»

Forslagsstillerne viser til at den nye postloven trådte i kraft fra nyttår 2015/2016 og at loven implementerer EUs tredje postdirektiv og medfører full liberalisering av postmarkedet. Posten Norge avviklet lørdagsomdeling av brev fra 5. mars 2016. Det medførte et redusert tilbud til pasientene ved mange legekontor og sykehus rundt om i landet fordi man nå ikke kan få sendt laboratorieprøver med post fredag (med ankomst laboratorium lørdag). Prøver tatt fredag, risikerer å bli for gamle og dette kan bety at kun fire arbeidsdager er til rådighet for prøvetaking. For-

slagsstillerne mener dette gir et dårligere tilbud til befolkningen, svekket pasientsikkerhet og mangelfull utnyttelse av kapasitetene i helsetjenesten.

Det er vedtatt at særskilte løsninger skal ivareta omdeling av aviser på lørdager. For legekantorene og sykehusene er det ikke etablert særskilte løsninger. Forslagsstillerne mener dette må rettes opp. Helseforetakene har bedt om dispensasjon slik at de kan få tilsendt prøver også på lørdager. De advarte også mot konsekvensene før loven trådte i kraft.

Postlovens formål er å legge til rette for at brukere over hele landet skal få tilgang til gode og fremtidsrettede posttjenester og et likeverdig tilbud av leveringspliktige tjenester til overkommelig pris gjennom effektiv bruk av samfunnets ressurser. Forslagsstillerne mener dette må innebære at et effektivt distribusjonsnett for laboratorieprøver sikres, uten merkostnader for pasienter, foretak eller kommuner.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Ingvild Kjerkol, Tove Karoline Knutsen, Torgeir Micaelsen og Freddy de Ruiter, fra Høyre, Kristin Ørmen Johnsen, Elisabeth Røbekk Nørve, Sveinung Stensland og Tone Wilhelmsen Trøen, fra Fremskrittspartiet, Bård Høksrud, lederen Kari Kjønnaas Kjos og Morten Wold, fra Kristelig Folkeparti, Olaug V. Bollestad, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, og fra Venstre, Ketil Kjenseth, viser til representantforslag fra Senterpartiet om likeverdig tilgang til laboratorietjenester etter at EUs postdirektiv er innført og lørdagspost avviklet. Etter at den nye postloven trådte i kraft 1. januar 2016, med avvikling

av postombæring på lørdager som et av tiltakene, har forslagsstillerne merket seg at det flere steder i landet meldes om vanskeligheter som følge av at posten ikke distribuerer laboratorieprøver på lørdager. Prøver som er tatt fredag, risikerer å bli for gamle for prosessering. En av konsekvensene blir ifølge forslagsstillerne at legekontorer og sykehus reduserer antall dager for prøvetaking.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne viser til at Stortingets utredningsseksjon på oppdrag har undersøkt status på det aktuelle feltet, blant annet gjennom stikkprøver ved enkelte fastlegekontorer, gjennom å fremskaffe informasjon om den midlertidige ordningen i Troms fylke og ved kontakt med Legeforeningen som peker på at utfordringen også gjelder sykehjem og avtalespesialister.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne mener at helse- og omsorgsministerens svar på skriftlig spørsmål 12. februar 2016 (Dokument nr. 15:519 (2015–2016)) ikke er tilfredsstillende. I sitt svar skriver helse- og omsorgsministeren følgende:

«Likevel gir avvikling av postombæring lørdager utfordringer som helsetjenesten må tilpasse seg. Jeg vil følge nøye med på utviklingen fremover for å sikre meg at disse endringene ikke går ut over pasienten».

Komiteen viser videre til at forslagsstillerne ber regjeringen sørge for en formålstjenlig permanent løsning for distribusjon av laboratorieprøver på fredager, slik at disse kan komme til laboratorier lørdager. Videre ber forslagsstillerne om at løsningen ikke skal medføre merkostnader for pasienter, kommuner eller helseforetak, og at regjeringen sørger for midlertidige løsninger som ivaretar et likeverdig helsetilbud og pasientsikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at ved Furst Medisinsk Laboratorium, som er Norges største laboratorium, blir over 10 000 prøver mottatt og behandlet årlig og rundt 1/5 del av prøvene blir sendt via Posten. Disse medlemmer vil påpeke at det er satt i gang flere kompensierende tiltak som følge av at Posten ikke lenger har postomdeling til alle på lørdager fra 1. mars i år. Blant annet er det opprettet flere henteruter, og det er mulig å sende prøvene med Posten ekspress som sikrer at posten kommer frem neste dag.

Disse medlemmer vil videre peke på at regjeringen følger nøye med på situasjonen og eventuelt ser på hvordan man ytterligere kan forbedre tilbudet, slik at man ivaretar pasientene på en best mulig måte. Disse medlemmer viser til helse- og omsorgsministerens brev av 29. april 2016 hvor han sier at en uforholdsmessig kostnadsøkning som

følge av behov for endrede postrutiner, vil bli håndtert i de årlige budsjettbehandlingene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til helse- og omsorgsministerens svar på skriftlig spørsmål 12. februar 2016 (Dokument nr. 15:519 (2015–2016)). Disse medlemmer mener konsekvensene for laboratorietjenestene i helsetjenesten ikke kan sies å ha vært tilstrekkelig adressert i forbindelse med Stortingets behandling av postloven i juni 2015. Helsedirektoratet var høringsinstans og fanget ikke opp denne negative konsekvensen som rammer mange laboratorieklinikker landet over og i neste instans rammer pasientene som er avhengig av å få prøver analysert. Disse medlemmer vil vise til at i høringsnotatet til ny postlov og postforskrift er forsendelser med biologisk innhold og medisiner vurdert. Fra høringsnotatet siteres: «Tidskritiske analyser sendes i dag med andre distribusjonsløsninger slik som ekspressendinger».

Disse medlemmer registrerer at flere laboratoriemedisinske klinikker, blant andre St. Olavs Hospital laboratoriemedisinske klinikk, opplyser at majoriteten av prøvesendinger inn til klinikken i dag sendes i «konvolutt for forsendelse av biologisk innhold» og distribueres via ordinær postombringing. Ordinær postombringing er dermed hovedregelen og ikke unntaket slik høringsnotatet konkluderer.

Disse medlemmer støtter forslagsstillerne, og mener det er oppstått en vanskelig situasjon for pasientene og for helsetjenesten. Regjeringen må sikre at besparelser for Posten ikke fører til økte utgifter for sykehusene, og leve opp til målsettingen om å skape pasientens helsetjeneste.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viser til at spesialisthelsetjenestens formål er å yte gode og likeverdige spesialisthelsetjenester til alle som trenger det, når de trenger det. Disse medlemmer mener myndighetene må sørge for en infrastruktur som understøtter dette formålet. Distribusjon av post er nødvendig infrastruktur dersom befolkningen skal sikres god og likeverdig rett til laboratorietjenester. Som helse- og omsorgsministeren skriver i sitt svarbrev til komiteen datert 29. april 2016, er holdbarheten til biologiske prøver begrenset og avhengig av temperatur. Noen analyser krever transporttid på prøvematerialet på under 2–3 døgn for ikke å bli ødelagt eller være av dårlig kvalitet.

Disse medlemmer merker seg at helse- og omsorgsministeren bekrefter at etter at Posten Norge avvirket lørdagsomdeling av brev fra 5. mars 2016, er det et redusert tilbud rundt om i landet fordi man nå ikke kan få sendt laboratorieprøver med post fre-

dag (med ankomst laboratorium lørdag). Statsråden skriver at:

«Ut fra den dokumentasjon jeg har i dag vil det være regionale variasjoner når det gjelder i hvor stor grad helsetjenesten blir påvirket.»

Disse medlemmer merker seg videre at statsråden i sitt svarbrev bekrefter at de kompenserende ordningene som er innført, har varierende utstrekning og medfører kostnader for helsetjenesten. Legekontorer sender prøver via post eller henteservice. Henteservice har best dekning rundt byene. Statsråden skriver:

«Først private laboratorium har en stor andel av markedet. De opplyser at de mottar prøver fra ca. 1200 legekontor (80 % av kontorene). De mottar 20 % av analysene per post. Først har utstrakt henteservice til rundt 850 legekontorer, hovedsakelig på Østlandsområdet, samt rundt store byer som Bergen, Stavanger, Haugesund, Trondheim, Bodø mm. Som følge av bortfall av postombæring på lørdager er det etablert henteservice på fredager en del steder. Det mottas prøver per post fra ca. 350 legekontorer. Disse er jevnt fordelt over landet med fra 10 til 40 kontorer i hvert fylke. Felles for dem er at de ligger utenfor «allfarvei» og må sørge for alternative forsendelser.»

Disse medlemmer viser til at statsråden opplyser at det ved de regionale helseforetakene er opprettet nye henteruter på fredager og at dekningen av henterutene er svært forskjellig i forskjellige regioner:

«I Helse Sør-Øst er det god dekning med henteruter i det sentrale Østlandsområdet, mens områder perifert i Hedmark, Buskerud og Telemark må i større grad benytte Postens ekspresstjenester. I Finnmark er det henteservice på kun 7 av 23 legekontorer.»

Disse medlemmer viser videre til at statsråden oppgir at merkostnadene forventes å reduseres noe ved at Helseforetakenes innkjøpsservice (HINAS) har et oppdrag med nasjonal anskaffelse.

Disse medlemmer mener at det ikke kan aksepteres at tilbudene for forsendelser av laboratorieprøver kan variere både i kvalitet, utstrekning og kostnad for helsetjenesten. Dette gir et dårligere tilbud til befolkningen, svekket pasientsikkerhet og mangelfull utnyttelse av kapasitetene i helsetjenesten. Disse medlemmer mener derfor at det er betenkelig at statsråden i sitt svarbrev til komiteen kun redegjør for situasjonen og ikke varsler at regjeringen kommer til å iverksette tiltak.

Disse medlemmer mener at helsetjenesten ikke kan definere noen områder som «periferere» eller utenfor «allfarvei», fordi alle innbyggere i Norge har krav på likeverdige spesialisthelsetjenester uansett bosted. Helseforetakene var blant dem som advarte mot konsekvensene før loven trådte i kraft.

Disse medlemmer vil dessuten presisere at ulempene innføringen av EUs tredje postdirektiv har fått for helsetjenesten ikke begrenser seg til distriktene, men gjelder også for byer og tettsteder.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er kritikkverdig at myndighetene ikke har sørget for ordninger som ville hindret de utslagene loven nå har fått.

Disse medlemmer mener at et effektivt distribusjonsnett for laboratorieprøver må sikres, uten merkostnader for pasienter, foretak, avtalespesialister eller kommuner.

Disse medlemmer mener myndighetene må sørge for permanente og formålstjenlige løsninger til det beste for pasientene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en formålstjenlig permanent løsning for distribusjon av laboratorieprøver på fredager, slik at disse kan komme til laboratoriet på lørdag.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer i tillegg følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at løsningen som innføres for distribusjon av laboratorieprøver, ikke medfører merkostnader for pasienter, kommuner, avtalespesialister eller helseforetak.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for midlertidige løsninger som ivaretar befolkningens rett til et likeverdig helsetilbud og pasientsikkerheten.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er kjent med at det kan gi utfordringer for helsetjenesten at postombæring på lørdager avvikles, og vil presisere at det er viktig at dette ikke går ut over pasientene.

Disse medlemmer viser videre til at det ved de regionale helseforetakene har opprettet nye henteruter på fredager. Dekningen av henterutene er pr. i dag forskjellig i forskjellige regioner. Utviklingen vil bli fulgt nøye opp av Helse- og omsorgsdepartementet.

Disse medlemmer viser til at det også vil være regionale variasjoner når det gjelder i hvor stor grad helsetjenesten blir påvirket ved avvikling av postombæring på lørdager. Noen analyser kan gjøres på legekontor, som for eksempel INR-undersøkelsen.

Den gjøres i dag på flertallet av legekontorer. Både Først og helseforetakene har utvidet henteservice til legekontorer. Helseforetakenes innkjøpsservice (HINAS) har et oppdrag med nasjonal anskaffelse for å kompensere for endringen i postombæringen. Ved en nasjonal anskaffelse forventes det at merkostnadene kan reduseres noe.

Disse medlemmer påpeker at de budsjettmessige konsekvensene vil bli håndtert i de ordinære budsjettprosessene.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for en formålstjenlig permanent løsning for distribusjon av laboratorieprøver på fredager, slik at disse kan komme til laboratoriet på lørdag.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at løsningen som innføres for distribusjon av laboratorieprøver,

ikke medfører merkostnader for pasienter, kommuner, avtalespesialister eller helseforetak.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for midlertidige løsninger som ivaretar befolkningens rett til et likeverdig helsetilbud og pasientsikkerheten.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:70 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Janne Sjelmo Nordås, Kjersti Toppe og Jenny Klinge om likeverdig tilgang til laboratorietjenester etter at EUs postdirektiv er innført og lørdagspost avviklet – vedlegges protokollen.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 24. mai 2016

Kari Kjønås Kjos

leder

Bård Hoksrud

ordfører

Vedlegg**Brev fra Helse- og omsorgsdepartementet v/statsråden til helse- og omsorgskomiteen, datert 29. april 2016****Dokument 8:70 S (2015–2016) - Representantforslag om likeverdig tilgang til laboratorietjenester etter at EUs postdirektiv er innført og lørdagspost avviklet - fra stortingsrepresentantene Janne Sjelmo Nordås, Kjersti Toppe og Jenny Klinge**

Jeg viser til brev fra helse- og omsorgskomiteen av 7. april vedlagt representantforslagene 70 S (2015-2016) til uttalelse.

Posten Norge avviklet lørdagsomdeling av post fra 1. mars. Det innebærer at det vil ta lengre tid fra en prøve som tas i slutten av uken, og som sendes med ordinær post, er mottatt på et laboratorium og analysert. Holdbarheten til biologiske prøver er begrenset og avhengig av temperatur. Noen analyser krever transporttid på prøvematerialet på under 2-3 døgn for ikke å bli ødelagt eller være av dårligere kvalitet.

Det foretas noen laboratorieanalyser på legekontor i kommunene, men de fleste prøver sendes til større laboratorier, enten private eller lokalisert ved et sykehus. Legekantorene sender analyser til laboratoriene på to måter: via henteservice eller via post. Der det er tilbud om henteservice fra laboratoriet, vil legekantoret ikke bli påvirket av at lørdagsomdeling er avviklet. For å kompensere for endring i postomdelingen, er omfanget av henteservice økt, både hos private laboratorier og helseforetak. I tillegg benyttes nå Postens ekspress tjenester i stedet for ordinær post. Disse kompensierende tiltakene har kostnader for helsetjenesten, men innebærer at man kan sikre at analyser skjer i tide uten ulempe for pasientene.

Først private laboratorium har en stor andel av markedet. De opplyser at de mottar prøver fra ca. 1200 legekantorer (80% av kantorene). De mottar 20 % av analysene per post. Først har utstrakt henteservice til rundt 850 legekantorer, hovedsakelig på Østlandsområdet, samt rundt store byer som Bergen, Stavanger, Haugesund, Trondheim, Bodø mm. Som følge av bortfall av postombæring på lørdager er det etablert henteservice på fredager en del steder. Det mottas prøver per post fra ca. 350 legekantorer. Disse

er jevnt fordelt over landet med fra 10 til 40 kontorer i hvert fylke. Felles for dem er at de ligger utenfor «allfarvei» og må sørge for alternative forsendelser.

Ved de regionale helseforetakene er det opprettet nye henteruter på fredager. Dekningen av henterutene er svært forskjellig i forskjellige regioner. I Helse Sør-Øst er det god dekning med henteruter i det sentrale Østlandsområdet, mens områder perifert i Hedmark, Buskerud og Telemark må i større grad benytte Postens ekspress tjenester. I Finnmark er det henteservice på kun 7 av de 23 legekantorene.

Postens ekspress tjenester (over natt) er aktuelt alternativ i deler av landet. Posten oppgir at Bedriftspakke Ekspress (BPX) Lørdag dekker tilnærmet alle strekninger fra Post i Butikk (PiB) til nærmeste brevterminal. Innleveringsfristene på PiB er de samme for BPX Lørdag som for A-post og andre brevprodukter, så lenge det er snakk om pakker til samme terminalområde. Således er det ingen vesentlig innskrenking i tjenestetilbudet i forhold til det kundene har med A-post andre dager i uken, bortsett fra det faktum at man må levere pakken inn på nærmeste PiB. For sendingsmønsteret fra Posten fra distrikter til mer sentrale strøk i samme distrikt er deknningen god.

Ut fra den dokumentasjon jeg har pr i dag vil det være regionale variasjoner når det gjelder i hvor stor grad helsetjenesten blir påvirket. Det er som beskrevet over flere tiltak som kompensere for avvikling av postombæring lørdager. Noen analyser kan gjøres på legekantorer, som for eksempel INR-undersøkelsen. Den gjøres i dag på flertallet av legekantorer. Både Først og helseforetakene har utvidet henteservice til legekantorer. Helseforetakenes innkjøpsservice (HINAS) har et oppdrag med nasjonal anskaffelse for å kompensere for endringen i postombæringen. Ved en nasjonal anskaffelse forventes det at merkostnadene kan reduseres noe.

De budsjettmessige konsekvensene vil bli håndtert i de ordinære budsjettprosessene.

